

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15—
za pol leta 7-50
za četrt leta 3-80
za 1 mesec 1-30
Posamezna številka 30 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuj, hiša zdravnika dr. Štuhca.

Rokopisi se ne vrnejo.

Telefon št. 46.

Štev. 3

Ptuj, 20. aprila 1919

I. letnik

Vstajenje.

Krist je vstal!

Tako se pozdravljajo na dan vstajenja naši pravoslavni bratje Srbi. Objemajo in poljubljajo se ter tako izražajo svojo radost nad najlepšim praznikom, nad vstajenjem.

Krist je vstal!

Vstal je in premagal smrt, v katero so ga obsodili njegovi zlobni sovražniki. Obsodili so ga na smrt, da bi v kali zadušili njegov nauk ljubezni. Toda njihov namen se jim ni posrečil.

Krist je vstal!

S svojim vstajenjem je potrdil vero človeštva, ki je tisočletja upalo na odrešenje.

Dal je vsem zatiranim in preganjanim upanje na vstajenje, da niso obnemogli v svojem trpljenju. Tudi naš narod je vstal! Premagal je stoletno suženjstvo, v katero so ga obsodili vladoblepni sovražniki. Vklenili so ga v težke verige, da se ne bi zavedel svojih človeških pravic.

Toda narod je pretrgal spono suženjstva in vstal k novemu življenju.

Vstajenje samo še ne zadustuje. „Vstani in hodi!“ je rekel Kristus k mladeniču, kterega je zbudil od smrti. S hojo naj dokaže, da živi. Tako tudi ti, narod jugoslovanski, vstani in hodi svojo pot v svet. Z delom dokaži, da si vreden nove prostosti. Naj oživijo zamrli in odreveneli udje narodnega telesa. Vstajenje nam bodi začetek novega življenja in neumornega dela!

Nedeljski shod v Ptuj.

Pretečeno nedeljo priredila je jugoslovanska demokratska stranka javen shod v Ptujem narodnem domu. Kljub neugodnemu času je bila dvorana nabito polna. Kot govornik nastopil je g. profesor Franjo Voglar, poslanec narodnega predstavnštva v Beogradu.

V svojem govoru je očrtal naše trpljenje pred vojsko, zlasti pa v ravno prestalem, reke krvi zahtevajočem klanju, v borbi med Slovani in vse uničujočem Nemštvu, ki je hotelo zagospodariti na rujinah celega sveta. Huje ko Huni in Turki uničevali so ti vse, kar si je zgradil svet v stoletnem trudu, z brezvestnim tiskanjem in preplavljanjem papirnatega denarja nakupili dolgov, za katere sedaj iščejo plačnikov, kateri bi jim naj dajali povrh še jesti, ker drugače poginejo gladu.

V dosego tega cilja skušajo njih agenti begati naše ljudstvo, bočejo zapeljati tega k neumiru—bolševizmu, da bi potem njihove tolpe mogle ropati in izvajati nasilja v naših krajih, kjer se še nekaj dobi. Mi smo se s svojim lastnim trudom že deloma uredili našo svobodno državo, s svojim redom pridobili spoštovanje sveta in pokazali temu, da smo vredni svobode in zreli, si urediti svojo domačijo tako, da bo nam res ljubeča mati in ljubljena domovina.

Radi tega pa proč s hujskači in kdor ni zadovoljen v naši hiši, odprta so mu vrata in naj gleda, da odide s prvim vlakom, če

V našem vlaku vozečemu v Budimpešto sta prišla dva železniška delavca ter sta nas prosila za kruh rekoč, da sta vsled glada oslABLJENA.

V nemško-avstrijski republiki sta vozila takrat po glavnih progah samo dva vlaka. Predvsem manjka vagonov, ker so jih Italijani pobrali že skoro do takrat tritisoč. Nadalje pa je manjkalo tudi premoga. Proga je bila vsled tega prav brez življenja. V restavracijah je bilo dobiti samo izjemoma pivo, družega prav nič.

V Lincu sem videl na dveh hotelih napise da vsled pomanjkanja živil ne servirajo jedil.

Prepričan sem da so nam dali v vlaku invalidnim častnikom, kar so pač dobrega imeli. Jedli smo predvsem polento in riž. Na Ogrskem je bilo le malo boljše. Bilo je videti preveč prebivalstva, begunci iz Češko-Slovaške, iz Banata in Bačke so natlačeni po Budimpešti, ki šteje 3 milijone prebivalcev dočim je prej štela 1 milijon prebivalcev.

Njihovo edino upanje je bilo, da zapuste Jugoslovani Bačko in Banat, ker drugače Ogrji baje ne bodo mogli živeti. Zbirali so armado da bi pregnali Romune in Čehoslovake iz „Ogrske“. Med zbiranjem armade so gonili vojaki z nasajenimi bajoneti cele črede komunistov skozi mesto vjete. Na desetisoče brezposelnih je živelo od podpore. Polom je bil pred durmi. Moral je nastopiti posebno vsled tega, ker je ogrska izgubila najrodovitnejše pokrajine in Karolijeva vladanina imela moči niti volje ustvariti času odgovarjajoče reforme.

pa tega ne stori sam, treba ga je pognati čez mejo, kjer se brezpostavno kolje naprej in umira gladu.

Naše Srbske brate pa naj puste ti hujskači na miru, ker mi vemo, da so nas osvobodili le ti prejšnjega jarma, se borili kot levi za svojo in našo svobodo in še stoje danes po sedemletni vojni, če ravno sami svobodni in prosti, z nabito puško pripravljeno štiti in braniti nas, svoje brate, pred požrešnostjo in roparstvom Madžarov, Nemcev in Lahov. In tem priprostim junakom jedn-k je njih in naš vodja, naš kralj, ki sam kot njegovi predniki in naslednik ni in ne bode miroval prej, da je svoboden zadnji naš brat, ki pa tudi to stori dejanski, če treba, sam s puško v roki, ne pa kot naši prejšnji vladarji z lažmi in razkošju z vlačugami.

Res je, da so v tem vseuničujočem boju trpeli tudi naši živci, draginja je narastla, ali vsaj dobimo, kar potrebujemo, prej pa vkljub obilici denarja dobiti ni bilo ničesar in če bi nam gospodarili še danes Nemci, šel bi še davno zadnji rep iz hleva, slednje zrnje iz kašte, hodili bi nagi in bos, ter umirali gladu. Res še ni vse tako, kakor bi moralo biti, kakor si želimo, ali niti Bog ni ustvaril sveta v enem dnevu in treba še le malo potrpljenja, ker živeža in blaga so luke polne, in kmalu pride tudi k nam.

Besede našega regenta Aleksandra: „Zemlja je le božja in tega, ki jo obdeluje“, hočemo izvesti do pičice. Izginiti morajo sužnji v Bosni, izginiti vse feudalne pravice grajščakov in židov, kar ima kdo več, ko 100

V Jugoslaviji je najboljše.

Ko sem se nedavno vračal kot osvobojen vjetnik iz Italije, sem potoval s prav po časnim sanitetnim vlakom preko Inomosta, Solnograda, Linca, Dunaja, torej skoz celo nemško avstrijsko republiko preko Budimpešte v Zagreb, torej skoz celo madžarsko republiko, domov v slovenski del Jugoslavije.

V nemško avstr. republiki so nam povedali na mnogih krajih, da imajo jesti samo to, kar jim nudi švicarska in italijanska milost. Ves čas potovanja smo slišali samo tožbe glede stradanja. Videli smo, da tam misli vsak človek samo to, kje bi si kaj kupil da bi se najedel.

Dunajčani so hodili na Tirolsko, kjer je še bilo v nekaterih dolinah dobiti živil.

Deželni odbor tirolski jim je zaprl vrata ter jih ni pustil notri.

Na Dunaju mi je kazal železniški sprevodnik svojo krušno karto iz te sem razvidel, da je od 9 dni dobil kruh samo ob štirih dneh. Po izpovedbi tega sprevodnika je dnevna porcija kruha 1 prst debela in eno dlan velika. Zajutrek je prazna črna kava, obed zelje in repa ker te pridelke dobavi dunajska okolica. Takoj po izstopu iz dunajskega kolodvora se mi je kazala žalostna slika: dekleta vsaj navidezno iz boljših rodbin, ki so vpraševale za kruh in pri tem ne dvoumno gledale. . .

Človek v Nemški Avstriji in na Ogrskem je duševno ubit. Vsakdo se zaveda, da živi na razvalinah prejšnje velike države.

Vsakdo tudi ve, da tem razvalinam manjkajo predpogoji, da bi nastale iz njih zdrave, trdne in gospodarsko fundirane stavbe. Čul sem od svojih nemških in ogrskih sopotnikov samo tarnanje glede bodočnosti, ravnotako kakor glede sedanjosti.

Ko smo prišli v Koprivnico, ki je prva postaja na jugoslovanskem ozemlju proge, po kateri sem se vozil, so vstopili naši vojaki ter z velikim veseljem pripovedovali, da vlada pri nas red, samozavest in četudi je draginja, se za denar vse lahko dobi. Videli smo, da z veseljem in ponosom delajo službo, kajti pristavili so: „samo Italijan nas jezi ter ga bo še treba vun vreč.“

Istina je, da pomanjkuje vrednosti denarja in zaprtje mej povzroča v Jugoslaviji gospodarsko sibejšim slojem težko življenje.

A pri nas imamo zavest, da smo sedaj vzrastli, da so dani vsi prepogoji za gospodarsko ugodno življenje v bodočnosti, in se bo tudi vse drugo z časom uredilo. Kdor je hodil drugod ve, da je pri nas zlo vendar še najmanjše in da traja sigurno samo mimogrede, ako nam ne zmanjka razuma in ravnotežja, ravno v tej dobi, v kateri bi ga morali še prav pokazati.

oralov rodovitne zemlje, to naj dobi oni, ki jo rabi in jo bode obdeloval.

Naša valuta se mora povzdigniti, varovati pa pri tem naše ljudstvo pred preobčutno škodo. Radi tega nam mora in bode zamenjala vlada naši 2 kroni za en dinar, s tem nas reši ničvrednega Avstrijskega papirja, za dinar bomo dobili dvakrat, trikrat toliko, kar je danes na mednarodnem trgu 100 dinarjev vrednih 380 kron.

Z valutnim vprašanjem v zvezi pa je naše vojno posojilo. Našim mladoletnim so pokradli, z grožnjami oropali naše zavode, občine in posameznike njih premoženje, vsled česar zahtevamo, da prevzame naša nova država vojno posojilo teh majhnih in potrebnih. Tistim pa, ki so si na stroške drugih nakupili med vojno tisoče in milijone, tem vojnim dobičkarjem pa treba vzeti, pridjati pa drugim zlasti našim uradnikom in delavcem, ki so plačani danes za ves svoj trud tako sramotno, da nimajo za vsakdajni kruh, še manj pa, da bi lahko živeli človeka dostojno življenje.

To so prve velike naloge, katere hoče izvršiti Jugoslovanska demokratska stranka in njeni poslanci, združeni v demokratskem kljubu, ki šteje danes večino poslancev narodnega predstavništva in kateremu spada večina ministrov. Da pa to dosežemo, treba nam trdne upore v naših organizacijah in radi tega na delo vsi, katerim leži na srcu procvit in dobrobit naše mlade pa svobodne države.

V debato so med drugimi posegli gospodje kom. Meža, dr. Fermevc, Pogrujc, Anton Toplak, davč. u. Pihler in dr. Šalamun, kateri slednji je v živem govoru naslikal način, kako naj vlada povzdigne našo valuto, reši vojno posojilo naših slojev pri tem pa varuje davkoplačevalca, pritegne pa tem bolj vojne dobičke.

Po tem lepo uspelem shodu vršil se je občni zbor krajevne organizacije Jugoslovanske demokratske stranke za Ptuj, kateri si je izvolil sledeči odbor: predsednik dr. Franc Jurtela, tajnik dr. Franjo Šalamun, blagajnik Ferdo Skuhala, predsednikov namestnik dr. Tone Gosak, odborniki gg. dr. Ivan Fermevc, dr. Matej Senčar, veletrgovec Franc Čuček, živinozdravnik dr. Zavrnik, mizarški mojster Štefan Horvatič, žel. uradnik Andrej Haladeja, ga. Mirka Fermevčeva in Valentina Kauklerjeva, kot pregledovalca računov: Pihler in Sagadin. Kot delegata v izvrševalni odbor se je enoglasno izvolilo g. dr. Ivana Fermevca.

Gospodarstvo.

Trgovinski promet se zopet prične. LDU Amsterdam, 9. aprila. (DKU) „Press-bureau Radio“ poroča iz Washingtona, da je trgovinski promet na Renu s Švico otvorjen. Vojni trgovinski urad objavlja, da se more pričeti trgovina z Nemško Avstrijo, Sibirijo, Palestino, Alzacijo-Lotaringijo, Sirijo, Macedonijo, Srbijo, Romunijo, Grško, s Čehoslovaško državo, z Bolgarijo, s Turčijo, z lukami Črnega morja, z nemškimi kolonijami, z zasedenim nemškim ozemljem, z jadranskimi lukami, z Albanijo, Luksemburgom, z Bosno, s Hercegovino, z Dalmacijo, s Poljsko in z Estonsko.

Preskrba z mesom. Glasom naredbe delne vlade v Ljubljani, oddelek za prehrano z dne 8. sušca 1919 šte. 397 (Uradni list z dne 11. sušca 1919) se je razglasil promet z živili, živino in drugimi gospodarskimi potrebščinami prost. Po tej naredbi smejo mesarji sami kupovati klavno živino. Na to živino, ki jo mesarji sami nakupijo, bodo morali seveda iz lastnega doplačati povišek 1 K 50 v za 1 kg žive teže. Maksimalne cene za živino ostanejo v veljavi. Meso od te živine smejo mesarji prodajati in sicer prednjo za 12 K, zadnje za 14 K. V prodajalnah oziroma na stojnicah se morajo na vidnem kraju označiti prodajne cene in vrsta oziroma kakovost mesa. Od 1. aprila 1919 ne plačuje „Vnovčevalnica za živino“ premije po 1 K 50 v za kg. Pri-

pominja se, da ostanaje kontingentni za porabo mesa, ki so se določili pozameznim občinam do preklica neizpremenjeni in da ostane za sedaj tudi izvoz živine preko mej Slovenije še prepovedan. Slednjič se še opozarja na določila ministerstva izvršilne naredbe z dne 7. sušca 1919 šte. 2604 (Službene novine šte. 16 z dne 11. sušca 1919) glasom katere veljajo za nakup in prodajo tudi še nadaljne določbe trgovskega in obrtnega zakona in naredbe, ki so s temi zakoni v zvezi. Dalje prepoveduje § 3 omenjene naredbe prodajati ali ponujati na prodaj živila ali gospodarske potrebščine po cenah, ki za toliko presegajo nabavne ali splošne tržne cene, da bi hotel s tem prodajalec izbiti za se ne primerno visok dobiček. To določilo se da brez dvoma uporabljati na vse prekupce, ki brez vsake obrtne pravice nakupujejo živino in jo, seveda s primernim dobičkom zopet prodajajo, ker so ravno to tisti verižniki in dražilci, ki povzročajo dviganje cen na občutno škodo konzumentov. Za ta primer velja specijelno tudi določilo § 10 naredbe, ki omenja poleg navijalcev cen tudi še posebej tiste osebe, ki izigravajo intencije ministrske naredbe na škodo konzumentov. Prestopek § 3 naredbe kaznuje politično okrajno glavarstvo z zaplenbo blaga, razven tega z denarno globo do 20 000 K in zaporom do 6 mesecev.

Štetje živine v ptujskem okraju je pokazalo v svečanu letošnjega leta sledeče stanje: 13557 posestnikov ima skupaj 33145 komadov goveje živine všteta teleta, 6081 konj, 36675 svinj s všteti praseti, 263 ovac in 552 koz. Žalosten je uspeh goveje živine; na enega posestnika pride povprečno preračunano 2½ goveda in med temu pride krav na enega posestnika le 1¼ krave. To znači toliko, kakor, da nimajo posestniki niti za sebe dovolj mleka. Med govejo živino je 4877 telet do ½ leta, 3720 komadov mlade živine do 1½ leta, 665 bikov od 1½ leta naprej, 2769 telic od 1½ leta naprej, 17564 komadov krav, 1293 volov od 1½ leta naprej, 2257 volov od 3 let naprej. Med številom svinj je 17342 plemenskih in 234 merjascev, torej bi odpadlo na enega merjasca letno 74 svinj enkrat zaskočenih. Povprečno se sme računati dvojno število. Iz tega sledi, da se merjasci negospodarsko izrabljajo in so po kakovosti že itak slabi. Po kakovosti je splošno živinoreja zaostala, ker se med vojno ni gledalo, kakšna živina se vzgoji, ampak je le vsakdo skrbel za to, da mu še nekaj ostane. Torej imamo dobro pet let računati, predno bomo zlasti z govedorejo dosegli predvojno stanje. O kakovosti še takrat ne bomo mogli mnogo govoriti. Zato pa veljaj klic vsem živinorejcem, da ne prodajati dobrih telet zlasti ne mesarjem, raje sosedom, da se ohranijo za plemo.

Konjerejska zadruga v Ptujju je imela pretečeno nedeljo svoj izvanreden občni zbor. Novo načelstvo sestoji iz pos. Janeza Graharja kot načelnika, namestnik je Simon Toplak poslovodja živinozdravnik Dr. Zavrnik, odbornika pos. in poslanec Brenčič in Habjanič. V nadzorništvo so izvoljeni pos. Mustafa, Matjašič in Vršič. Torej je vendar enkrat prodrlo načelo, da morajo biti v kmečkih organizacijah kmetje. Seveda se pričakuje tudi od njih, da bodo izpolnjevali svoja mesta. Prva naloga zadruga je, da zbere okrog sebe mnogo članov, vse konjerejce. Če bi tudi v prvem času ne imel posamezni član gmotnih dobičkov, ima že to prednost, da zamore svoje misli spreminjati v predloge in dejanja, ki jih mora zadruga vpoštevati. V skupnosti se da mnogo več doseči, nego v posameznosti. Prva naloga zadruga bo, da povzdigne konjerejo v posameznem in skupnem. V posameznih slučajih mora biti združni živinozdravnik vsakemu članu z nasveti na razpolago. To so zlasti vprašanja hlevov in plemenjenja. To je dober izbor posameznih žrebcev za posamezne kobile. V skupnosti mora skrbeti zadruga za to, da bodo deležni posamezni člani vseh mogočih ugodnosti od strani vlade in drugih oblasti in imeti pred-

nost pred neorganiziranimi konjerejci. Ena izmed važnih zadev bodo v tem oziru rodbinska knjiga in zadrुžni sejmi. Pri teh slednjih se bodo konjerejci med sabo spoznavali, si menjevali izkušnje, si pomagali z nasveti in si okrepili čut okupnosti, tako da bo dober material ostal v njihovih rokah. Nadalje bodo povzdignili ti sejmi splošni ugled konjerejcev, ker bodo lahko postavili na sejem najboljša živinčeta in se bodo le ta v prvi vrsti vporabljala za plemo. S časoma bodo zginile slabe postave konj, ki se še tu pa tam vidijo, iz združnega okraja. Seveda bo to delo nekaj let, nekaj let pridnega merjenja in precenjevanja. Prva tozadevna preiskušnja bo še to leto proti jeseni. Takrat se bo dognało kaj je dobro še naprej gojiti in kaj izbaciti iz plemena. Za sedaj velja samo: organizirati se.

Dopisi.

S polja. Vojska je rodila preobilo gorja ter ostavila poleg drugih zlih posledic zlasti pijančevanje in posurovelost naših fantov, došlih od vojakov. Mnogi od njih se nikakor ne morejo otresti se v vojski navzete posurovelosti ter se ne morejo privaditi počtenemu in mirnemu življenju, zato pa ponoči po naših vaseh nikoli ni ljubega miru. Noč za nočjo se tu kriči, razgraja, izziva in tudi s strelbo vznemirja od dela izmučeno in počitka potrebno prebivalstvo. Korajžo si pa dobe ti ponočnjaki v nekaterih za nje vsak čas odprtih krčmah in vinotočih. Ker pijančevanju noče biti konca, bo treba, proti temu zlo kaj ukreniti. Poučljiva beseda tu ne za-leže nič, za njo so ti ljudje nedostopni; občine pa pri najboljši volji nimajo moči, da bi naredili mir in red, zato prosimo, naj višja oblast poseže vmes. Treba bo s strogo odredbo preprečiti ponočno popivanje ter omejiti število krčem, a novih nepotrebnih koncesij pa sploh ne dovoljevati. Naj bo v Jugoslaviji malo krčem, a iste počtene! Vinotoči, prodajalne opojnih pijač pod katerim koli imenom so pa na kmetih povsem nepotrebne in so največkrat kot zbirališča in zavetišča ponočnjakov, pretepačev in hujskačev še hujska zla kot najslabše krčme in zato proč z njimi.

Prvi napad na naš list je prišel od mariborske „Straže“. V številki od 11. aprila piše: . . . „v Ptujju je začel izhati „Ptujski list“ enkrat na teden in ti listi se bodo gotovo potrudili, da na nelojalen način zatrejo naše liste“. Ali smo dali mi povod k temu sumničenju? Po našem prepričanju mora vsak po svojih zmöžnostih sodelovati za kulturno in gospodarsko povzdigo naroda. To hočemo tudi mi in si ne damo tega braniti od nikogar, kakor tudi mi nikomur ne bраниmo počtenega dela za narod.

Pomanjkanje učiteljstva se bridko občuti na kmetih, odkar smo prevzeli šolstvo mestih, kjer rabimo veliko slovenskih učiteljev in in učiteljic. Kmetje se pritožujejo, ker so učitelji odšli, novi pa niso prišli na njihova mesta. Prizadete občine se naj obrnejo na okrajni šolski svet, da jim čimprej spravi nove učne moči. V Ljubljani je baje dovolj mladih učiteljic, ki pa nočejo iti na kmete, ne znabiti iz ošabnosti, ampak ker zunaj ne morejo živeti. Dostikrat učitelj niti stanovanja ne dobi, še težje pa hrano. Poskrbite za stanovanje in hrano ter naznanite pri razpisu službe, pa boste dobili učiteljstvo. V šolskem okolišu je več sto kmetov, če vsak da 1 kg zrnja ali moke, ¼ kg masti, košček mesa ali klobaso, tega ne bo niti čutil. To se da gostilničarju po zmerni ceni pod pogojem, da daje učiteljstvu hrano po primerni ceni. Tako bo pomagano vsem!

Iz Brega pri Ptujju. Na našem obrežju Drave, kjer je bilo prej lepo kopališče, se skladajo sedaj razni odpadki in smeti. Ali ni škoda lepega prostora! Opozarjamo občinski urad na Bregu in druge prizadete faktorje, da prepovejo nemudoma izkladanje smeti na obrežju in odkažejo zato drugi primernejši prostor.